GENERALINIO ADVOKATO
PEDRO CRUZ VILLALÓN IŠVADA,
pateikta 2015 m. balandžio 23 d.[1]

Byla C-110/14

Horaţiu Ovidiu Costea
prieš
SC Volksbank România SA

(Judecătoria Oradea (Rumunija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Vartotojų apsauga — Vartotojo sąvoka pagal Direktyvos 93/13/EEB 2 straipsnio b punktą — Paskolos sutartis, kurią sudarė fizinis asmuo, besiverčiantis advokato profesija — Skolininko advokato kontorai priklausančiu pastatu užtikrintos paskolos grąžinimas — Žinių ir profesijos įtaka vartotojo statusui — Paskolos paskirties nustatymas — Dvejopos paskirties sutartys, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2011/83/ES 17 konstatuojamąją dalį — Papildomos sutarties įtaka pagrindinei sutarčiai“

1. Šis prejudicinis klausimas, kurį pateikė *Judecătoria Oradea* (Rumunija), suteikia Teisingumo Teismui progą priimti sprendimą dėl vartotojo sąvokos pagal 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais[2] (toliau – Direktyva 93/13) 2 straipsnio b punktą; pagal jį bet kuris fizinis asmuo, siekiantis tikslų, numatytų sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, nesusijusių su jo verslu, prekyba ar profesija, yra vartotojas.

2. Nors vartotojo sąvoka jau buvo aiškinta su įvairiomis Sąjungos teisės sritimis susijusioje teismų praktikoje, joje vis dar nėra išsamaus sprendimo dėl šios pagrindinėje byloje prašomos išaiškinti sąvokos, kiek tai konkrečiai susiję su Direktyva 93/13[3]. Konkrečiai ši byla ypatinga tuo, kad joje keliamas klausimas dėl teisės srityje dirbančio specialisto vartotojo statuso, kiek tai susiję su paskolos sutartimi, kuri užtikrinta pastatu, priklausančiu jo individualiai advokato kontorai. Taigi reikia išnagrinėti klausimą dėl, pirma, asmens, kaip vartotojo, kompetencijos ir ypatingų žinių įtakos ir, antra, vaidmens, kurį šis asmuo atlieka sudarydamas papildomą garantijos sutartį, įtaką jo, kaip vartotojo, statusui sudarant pagrindinę paskolos sutartį.

1 — Originalo kalba: ispanų.

2 — OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288.

3 — Teisingumo Teismas šią sąvoką, kiek tai susiję su šia direktyva, jau yra aiškinęs Sprendime *Cape e Idealservice MN RE* (C-541/99 ir C-542/99, EU:C:2001:625).

I – **Teisinis pagrindas**

A – *Sąjungos teisė*

3. Direktyvos 93/13 penktoje, dešimtoje ir šešioliktoje konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„kadangi, apskritai kalbant, vartotojai nežino kitų valstybių narių teisės normų, kurios reglamentuoja prekių ar paslaugų pardavimo sutartis; kadangi šis žinių trūkumas gali sulaikyti juos nuo prekių ar paslaugų pirkimo kitoje valstybėje narėje tiesioginių sandorių sudarymo,

<…>

kadangi vartotojo apsauga būtų veiksmingesnė priėmus vienodas teisės normas nesąžiningų sąlygų atžvilgiu; kadangi tos normos turėtų būti taikomos visoms pardavėjų ar tiekėjų su vartotojais sudaromoms sutartims; kadangi todėl, *inter alia*, darbo sutartys, sutartys susijusios su teisėmis į paveldėjimą, sutartys susijusios su teisėmis pagal šeimos teisę ir bendrovių inkorporavimo ar organizavimo sutartys arba ūkinių bendrijų sutartys neturi būti įtrauktos į šią direktyvą,

<…>

kadangi pasirinktų bendrų kriterijų pagrindu vertinant sąlygų nesąžiningumą, ypač kai vykdomas viešasis pardavimas ar tiekimas, ir taip, atsižvelgiant į vartotojų solidarumą, suteikiant kolektyvinės paslaugas, privalu iš viso įvertinti ir įvairius susijusius interesus; kadangi tai yra laikoma sąžiningumo reikalavimu; kadangi vertinant sąžiningumą ypač reikia atsižvelgti į šalių derybinių pozicijų tvirtumą, į tai ar vartotojas turėjo paskatų sutikti su sąlyga ir ar prekės arba paslaugos buvo parduotos arba suteiktos pagal specialų vartotojo užsakymą; kadangi pardavėjas ar tiekėjas gali patenkinti sąžiningumo reikalavimą, kai jis dorai ir teisingai veikia kitos šalies atžvilgiu, į kurios teisėtus interesus jis turi atsižvelgti.“

4. Direktyvos 93/13 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad ja siekiama „suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromose sutartyse“.

5. Šios direktyvos 2 straipsnyje pateiktos vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo sąvokos. Šioje nuostatoje pasakyta, kad „šioje direktyvoje:

<…>

b) „vartotojas“ – bet kuris fizinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, veikia siekdamas tikslų, nesusijusių su jo verslu, prekyba ar profesija;

c) „pardavėjas ar tiekėjas“ – bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, veikia savo verslo, prekybos ar profesijos tikslais, nesvarbu ar tai būtų viešoji, ar privati nuosavybė.“

B – *Rumunijos teisė*

6. Pagrindinėje byloje nagrinėjamos paskolos sutarties sudarymo metu galiojusios redakcijos Įstatymo Nr. 193/2000 dėl nesąžiningų sąlygų prekybininkų ir vartotojų sutartyse (*Legea privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori*) 2 straipsnis išdėstytas taip:

„1. Vartotojas – tai bet kuris fizinis asmuo arba į asociaciją susijungusių fizinių asmenų grupė, veikiantys pagal sutartį, kuriai taikomas šis įstatymas, siekdami tikslų, nesusijusių su jų komercine, pramonine ar gamybine veikla, amatu ar profesija.

2. Pardavėjas ar paslaugų teikėjas – tai bet kuris leidimą turintis fizinis ar juridinis asmuo, pagal sutartį, kuriai taikomas šis įstatymas, vykdantis komercinę, pramoninę ar gamybinę veiklą, besiverčiantis amatu ar profesija, ir bet kuris kitas asmuo, kuris siekdamas to paties tikslo veikia tokių asmenų vardu ir sąskaita.“

II – **Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas**

7. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą priimtas nagrinėjant civilinį ieškovo H. O. Costea ir atsakovo *SC Volksbank România SA* (toliau – *Volksbank*) ginčą dėl *Judecătoria Oradea* (Rumunija), kuris yra civilines bylas pirmąja instancija nagrinėjantis teismas, pareikšto ieškinio dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo.

8. Ieškovas H. O. Costea yra advokatas, veiklą vykdantis komercinės teisės srityje. 2008 m. H. O. Costea sudarė paskolos sutartį su *Volksbank* (toliau – nagrinėjama sutartis). Remiantis nutartimi pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, šią sutartį taip pat sudarė individuali advokato kontora *Costea Ovidiu*, kaip hipoteka užtikrintos paskolos grąžinimo garantas. Iš tikrųjų tą pačią dieną, kai buvo sudaryta paskolos sutartis, taip pat buvo sudaryta sutartis, pagal kurią individuali advokato kontora *Costea Ovidiu*, kaip pastato savininkė, su *Volksbank* susitarė, kad užtikrins minėtos paskolos grąžinimą (toliau – garantijos sutartis). Advokato kontorai *Costea Ovidiu* šiuo tikslu atstovavo H. O. Costea. Būtent dėl šios aplinkybės banko įstaiga atsakovė sužinojo paskolos gavėjo profesiją.

9. 2013 m. gegužės 24 d. H. O. Costea pareiškė ieškinį *Volksbank*, kuris yra pagrindinės bylos dalykas ir kuriame prašo pripažinti, kad paskolos sutarties 5 straipsnio a punkte esanti sąlyga [4], susijusi su rizikos mokesčiu, yra nesąžininga, taip pat grąžinti tuo tikslu banko gautas sumas. Ieškovas prašo panaikinti šią sąlygą ir grąžinti banko gautą rizikos mokestį. Argumentus H. O. Costea grindžia savo, kaip vartotojo, statusu ir remiasi Įstatymo Nr. 193/2000, kuriuo į Rumunijos teisės aktus perkelta Direktyva 93/13, nuostatomis. Konkrečiai H. O. Costea teigia, kad sąlyga dėl rizikos mokesčio nebuvo aptarta per derybas ir kad bankas ją nustatė vienašališkai. Tuo remdamasis ieškovas teigia, kad ši sąlyga yra nesąžininga, be kita ko, teigia, kad hipoteka užtikrintos paskolos grąžinimo garantija, kuri buvo pridėta prie paskolos sutarties, pašalino šią riziką. Nutartyje pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nieko nepasakyta nei apie sąlygos turinį, nei apie galimą jos nesąžiningumą [5].

4 — Remiantis byloje esančiais dokumentais galima teigti, kad tai yra sutarties skyriuje „Ypatingos sąlygos“ esanti sąlyga „Rizikos mokestis“, kuris yra 0,22 % dydžio nuo paskolos likučio ir kuris mokėtinas kiekvieną mėnesį suėjus terminui visą sutarties laikotarpį.

5 — Dėl *Volksbank* praktikos į paskolos sutartis įtraukti rizikos mokesčio sąlygas Teisingumo Teisme buvo nagrinėta ne viena byla. Sprendime *SC Volksbank România* (C-602/10, EU:C:2012:443) Teisingumo Teismas nusprendė, kad 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinanti Tarybos direktyvą 87/102/EEB (OL L 133, p. 66) turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama į nacionalinės priemonės (šiuo atveju – Nepaprastasis vyriausybės nutarimas 50/2010, *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 389, 2010 m. birželio 11 d.), kuria ši direktyva perkeliama į nacionalinę teisę, materialinę taikymo sritį įtraukti kredito sutartis, kuriomis suteikiamas kreditas užtikrinamas nekilnojamuoju turtu, nors tokios sutartys aiškiai pašalintos iš šios direktyvos taikymo srities. Rumunijos teismai pateikė prejudicinius klausimus penkiose kitose bylose, kurios vėliau buvo išbrauktos iš registro teismams atsiėmus šiuos klausimus (nutartys *SC Volksbank România* (C-47/11, EU:C:2012:572), *SC Volksbank România* (C-571/11, EU:C:2012:726), *SC Volksbank România*, (C-108/12, EU:C:2013:658), *SC Volksbank România*, C-123/12, EU:C:2013:460 ir *SC Volksbank România* (C-236/12, EU:C:2014:241)). Sprendime *Matei* (C-143/13, EU:C:2015:127) Teisingumo Teismas turėjo galimybę išaiškinti Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį, susijusią su tam tikromis sąlygomis, įtrauktomis į pardavėjo ar paslaugų teikėjo ir vartotojo sudarytas paskolos sutartis ir numatančiomis „rizikos mokestį“.

10. Nusprendęs, kad ginčui pagrindinėje byloj išspręsti reikia išaiškinti Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punktą, *Judecătoria Oradea* pateikė Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 2 straipsnio b punktas, kiek jis susijęs su „vartotojo“ sąvokos apibrėžtimi, turi būti aiškinamas taip, kad ši sąvoka apima fizinį asmenį, kuris yra advokatas ir su banku sudaro paskolos sutartį, nenurodant paskolos paskirties, kai šios sutarties tekste nurodyta, kad šio fizinio asmens advokato kontora yra hipoteka užtikrintos paskolos grąžinimo garantas, ar, atvirkščiai, kad ji jo neapima?“

11. Per procesą Teisingumo Teisme *Volksbank*, Rumunijos vyriausybė, Italijos vyriausybė, Nyderlandų vyriausybė ir Europos Komisija pateikė pastabas raštu. Per 2015 m. sausio 28 d. teismo posėdį šalių paprašyta pateikti pastabas dėl papildomos garantijos sutarties įtakos vartotojo statusui ir dėl nuorodos į Direktyvos 2011/83/ES [6] 17 konstatuojamojoje dalyje pateiktos dvejopos paskirties sutarčių teisinio kvalifikavimo reikšmės šiai bylai. H. O. Costea, Rumunijos vyriausybė ir Komisija pateikė pastabas žodžiu.

III – **Preliminarios pastabos**

12. Visų pirma reikia pažymėti, kad nors prašyme priimti prejudicinį sprendimą nacionalinis teismas pažymi, jog sutarties tekste visiškai nenurodyta paskolos paskirtis, rašytinėse pastabose Rumunijos vyriausybė ir Komisija nurodė, kad nagrinėjamoje sutartyje yra sutarties dalyką identifikuojanti sąlyga, kurioje nurodyta, kad paskola skirta „einamosioms asmeninėms išlaidoms padengti“. Šio fakto *Volksbank* neginčija, o per teismo posėdį ją patvirtino ir H. O. Costea.

13. Nors prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausimą pateikia dėl situacijos, kai paskolos paskirtis nenurodyta, manau, kad neatitikimas tarp prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir Teisingumo Teismui pateiktų pastabų neturėtų būti kliūtis šiam Teismui naudingai atsakyti į pateiktą prejudicinį klausimą.

14. Iš tiesų, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės aiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nustatytas teisines ir faktines aplinkybes, kurių tikslumo Teisingumo Teismas negali tikrinti, taikoma svarbumo prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Europos Sąjungos teisės išaiškinimas neturi jokio ryšio su pagrindinės bylos faktais arba dalyku, jeigu problema hipotetinė arba jeigu Teisingumo Teismas neturi faktinės ir teisinės informacijos, būtinos naudingam atsakymui į jam pateiktus klausimus [7].

15. Kita vertus, kiek tai konkrečiai susiję su nutartyje pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą esančiomis spragomis ir klaidomis, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, ne Teisingumo Teismas, o nacionalinis teismas turi nustatyti faktines aplinkybes, dėl kurių iškelta byla, ir jomis remtis priimdamas sprendimą [8].

16. Šioje byloje prejudicinis klausimas pateiktas dėl konkretaus ginčo, kurio sprendimas priklauso nuo vartotojo sąvokos pagal Direktyvą 93/13. Be to, nutartyje pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikta pakankamai duomenų, kad Teisingumo Teismas galėtų nacionaliniam teismui pateikti naudingą atsakymą.

6 — 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13 ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB (OL L 304, p. 64).

7 — Žr., be kita ko, Sprendimo *Melki ir Abdeli* (C-188/10 ir C-189/10, EU:C:2010:363) 27 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

8 — Žr., pavyzdžiui, Sprendimo *Traum* (C-492/13, EU:C:2014:2267) 19 punktą ir Sprendimo *PreussenElektra* (C-379/98, EU:C:2001:160) 40 punktą.

IV – **Analizė**

17. Atsižvelgdamas į įvairius duomenis, kurie turi reikšmės atsakant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą ir dėl kurių šalys taip pat pateikė nuomonę, savo analizę koncentruosiu į vartotojo sąvoką Direktyvoje 93/13 ir į kitų aspektų reikšmę, kaip antai nuorodos į dvejopos paskirties sutartis Direktyvoje 2011/89 ir pagrindinės sutarties (paskolos sutarties) ir garantijos sutarties santykį, šiai sąvokai.

A – *Vartotojo sąvoka Direktyvoje 93/13*

18. Be konkrečių priemonių, kuriomis siekiama suderinti teisės aktus dėl vartotojų apsaugos, vartotojo sąvoka netiesiogiai vartojama įvairiose Sąjungos teisės srityse, kaip antai konkurencijos teisės srityje [9], teismų bendradarbiavimo civilinėse bylose srityje [10], bendrosios žemės ūkio ir žuvininkystės politikos srityje [11] ir kitose srityse, kuriose taikomos teisės aktų derinimo priemonės [12]. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad nors egzistuoja daug antrinės teisės aktų dėl vartotojų apsaugos, juose taip pat nepateiktas vienareikšmis vartotojo sąvokos išaiškinimas [13]. Taigi ši nuostata vartojama įvairiose Sąjungos normatyvinės veiklos sferose, tačiau tikslios tos sąvokos ribos pirminėje teisėje nenustatytos [14], o jos, kaip kategorijos, leidžiančios identifikuoti tam tikrus subjektus, potencialas yra ne vienalytis, bet kinta, nelygu antrinės teisės aktas. Taigi vartotojo sąvoka yra nevienoda atskiruose teisės aktuose, kurie priskiriami prie skirtingų teisės sričių ir kuriais siekiama skirtingų tikslų: tai veikianti ir dinamiška sąvoka, apibrėžiama remiantis konkretaus teisės akto turiniu [15].

19. Šioje byloje Teisingumo Teismas turi išaiškinti vartotojo sąvoką pagal Direktyvą 93/13. Šiuo atveju akivaizdu, kad išeities taškas yra šios direktyvos 2 straipsnio b punkto formuluotė, kurioje išdėstyta vartotojo sąvoka.

9 — SESV 102 straipsnio b punktas ir SESV 107 straipsnio 2 dalies a punktas.

10 — Briuselio konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32, konsoliduotas tekstas OL C 27, 1998, p. 1) 13 straipsnis ir 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) 15 straipsnis.

11 — SESV 39 straipsnio 1 dalies c punktas ir 40 straipsnio 2 dalis.

12 — Žr., pavyzdžiui, 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva) (OL L 178, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 25 t., p. 399).

13 — Tačiau vartotojo sąvoka apibrėžta panašiai, nors nevienodai, tam tikruose teisės aktuose, kaip antai 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos direktyvoje 85/577/EEB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su sutartimis, sudarytomis ne prekybai skirtose patalpose (OL L 372, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 262), ir 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 97/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis (OL L 144, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 3 t., p. 319), panaikintoje Direktyva 2011/83/ES, taip pat 1990 m. birželio 13 d. Tarybos direktyvoje 90/314/EEB dėl kelionių, atostogų ir organizuotų išvykų paketų (OL L 158, p. 59; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 10 t., p. 132) ir 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje (OL 149, p. 22). Pastarojoje, be kita ko, vartojama sąvoka „vidutinis vartotojas“, kuris, remiantis Teisingumo Teismo išaiškinimu, „yra gana gerai informuotas ir gana atidus bei apdairus, atsižvelgiant į socialinius, kultūrinius bei kalbinius veiksnius“ (18 konstatuojamoji dalis). Dėl vartotojo sąvokos įvairiuose teisės aktuose palyginimo žr. M. Ebers „The notion of „consumer“, *Consumer Law Compendium*, www.eu-consumer-law.org.

14 — Dėl skirtingų vartotojo sąvokos funkcijų ir plačios prasmės, kurią reikia suteikti šiai sąvokai atsižvelgiant į tam tikrus Sutarties straipsnius, žr. K. Mortelmans ir S. Watson „The Notion of Consumer in Community Law: A Lottery?“; J. Lonbay (red.) *Enhancing the Legal Position of the European Consumer*, BIICL, 1996, p. 36–57.

15 — M. Tenreiro „Un code de la consommation ou un code autour du consommateur? Quelques réflexions critiques sur la codification et la notion du consommateur“; L. Krämer, H.-W. Micklitz ir K. Tonner (red.) *Law and diffuse Interests in the European Legal Order. Liber amicorum Norbert Reich*, p. 349.

20. Remiantis šia nuostata darytina išvada, kad sritis, kur veikia asmuo, yra svarbi tiek vartotojo, tiek prekybininko ar tiekėjo apibrėžčiai. Taigi Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punkte nustatyta, kad „bet kuris fizinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, *veikia* siekdamas tikslų, nesusijusių su jo verslu, prekyba ar profesija“, yra vartotojas. Atvirkščiai, 2 straipsnio c punkte nustatyta, kad „bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, veikia savo verslo, prekybos ar profesijos tikslais, nesvarbu ar tai būtų viešoji, ar privati nuosavybė“, yra prekybininkas ar tiekėjas.

21. Šiuo klausimu Teisingumo Teismo praktikoje nustatyta, kad prekybininko ar tiekėjo ir vartotojų sąvokų priešpastatymas nėra visiškai simetrinis (ne visi asmenys, kurie negali būti laikomi prekybininkais ar tiekėjais, yra vartotojai), nes, be kita ko, juridiniai asmenys negali būti laikomi vartotojais pagal Direktyvos 93/13 2 straipsnį[16]. Šiuo atveju nekyla jokių abejonių, kad H. O. Costea paskolos sutartį sudarė kaip fizinis asmuo, o ne kaip savo kontoros atstovas.

22. Abejonių dėl H. O. Costea vartotojo statuso, dėl kurio pateiktas prejudicinis klausimas, kilo dėl to, kad H. O. Costea verčiasi advokato profesija. Visos suinteresuotosios šalys, pateikusios pastabas raštu ir žodžiu, išskyrus *Volksbank*, teigia, kad fizinio asmens profesija neturi jokios reikšmės vertinant, ar asmuo gali būti laikomas vartotoju pagal Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punktą. Atvirkščiai, *Volksbank* teigia, jog tam, kad asmenį būtų galima laikyti vartotoju, reikia vertinti ne tik tai, ar egzistuoja objektyvus kriterijus, nustatytas Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punkte, bet ir atsižvelgti į subjektyvų kriterijų, susijusį su direktyvos, kuria siekiama apsaugoti vartotoją, paprastai nesusipažinusį su teisės aktų nuostatomis, kaip silpnąją šalį, esme. Taigi, pasak *Volksbank*, prezumpcija, kad vartotojo padėtis yra skirtinga, gali būti paneigta, jei paaiškėja, jog jis turi patirties ir informacijos, kad galėtų apsiginti.

23. Atsižvelgdamas į Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punkte išdėstytos apibrėžties, kuri nuolat aiškinama kartu su kitomis šios direktyvos nuostatomis, tekstą ir į teismų praktikoje pateiktą vartotojo sąvokos išaiškinimą kituose Sąjungos teisės aktuose, manau, kad negalima pritarti *Volksbank* argumentams.

24. Iš tikrųjų šioje direktyvoje apibrėžtos vartotojo sąvokos pagrindinis elementas susijęs su aiškiai apibrėžiamu elementu: aptariamame teisiniame sandoryje kontrahento užimama pozicija. Šiuo klausimu, kaip pažymėjo Teisingumo teismas Sprendime *Asbeek Brusse ir de Man Garabito*, reikia atsižvelgti į tai, kad „sutartys, kurioms taikoma direktyva, joje apibrėžiamos per šias sutartis sudarančių asmenų statusą pagal tai, ar jie veikia profesiniais tikslais, ar ne“[17].

25. Veiklos srities, kur vykdoma aptariama operacija, kaip lemiamo vartotojo statuso elemento, svarba taip pat patvirtinta Teisingumo Teismo praktikoje dėl kitų teisės aktų vartotojų apsaugos srityje, kuriuose pateiktos vartotojo sąvokos apibrėžtys yra panašios į Direktyvos 93/13 2 straipsnio 2 punkte išdėstytą apibrėžtį. Sprendime *Di Pinto*[18] Teisingumo Teismas aiškino vartotojo sąvoką pagal Direktyvą 85/577[19] ir pabrėžė, kad apsaugos taikymo kriterijus iš esmės buvo ryšys tarp, viena vertus, sandorių dėl prekių išnešiojimo į namus, kurių tikslas buvo skatinti sudaryti reklamos sutartį dėl verslo pardavimo, šiuo atveju lankantis pas prekybininkus, ir, kita vertus, prekybininko profesinės veiklos, todėl tik tuo atveju, jei su prekių išnešiojimu į namus susijusi operacija peržengė prekybininko profesinės veiklos ribas, šis galėjo reikalauti, kad būtų taikoma direktyva[20].

16 — Sprendimo *Cape ir Idealservice MN RE* (C-541/99 ir C-542/99, EU:C:2001:625) 16 punktas.

17 — C-488/11, EU:C:2013:341, 30 punktas.

18 — C-361/89, EU:C:1991:118.

19 — Direktyva, panaikinta Direktyva 2011/83/ES, kurios 2 straipsnyje „vartotojas“ apibrėžtas kaip „kiekvienas fizinis asmuo, kuris veikia pagal sutartis, kurioms taikoma ši direktyva, siekdamas tikslų, nesusijusių su jo verslu, prekyba, amatu ar profesija“.

20 — Sprendimo *Di Pinto* (C-361/89, EU:C:1991:118) 15 punktas.

26. Taigi Direktyvos 93/13 formuluotė ir teismų praktika, kurioje aiškinamas tiek šis teisės aktas, tiek Direktyva 87/577, linksta prie tuo pat metu objektyvios ir funkcinės vartotojo sąvokos: kalbant apie konkretų asmenį, tai nėra neatskiriama ir nekintanti sąvoka [21], o atvirkščiai – statusas, kuris vertinamas atsižvelgiant į asmens, vykdančio teisinį sandorį arba konkrečią operaciją iš daugelio sandorių ar operacijų, kurias jis gali atlikti kasdien, padėtį. Kaip pažymėjo generalinis advokatas J. Mischo byloje *Di Pinto* dėl vartotojo sąvokos pagal Direktyvos 85/577 2 straipsnį, šioje nuostatoje nurodyti asmenys „apibrėžiami ne *in abstracto*, o pagal tai, ką jie veikia *in concreto*“, todėl esant skirtingoms situacijoms tas pats asmuo gali įgyti arba vartotojo, arba prekybininko, arba tiekėjo statusą [22].

27. Ši vartotojo, kaip konkretaus teisinio sandorio šalies, koncepcija, kuri tuo pat metu ir, nelygu atvejis, apima tiek objektyvius, tiek funkcinius aspektus, taip pat patvirtinta Briuselio konvencijos srityje, kurioje vartotojo sąvoką Teisingumo Teismas taip pat aiškino, nors, kaip nurodysiu vėliau, pagal šią analogiją aiškinant Direktyvą 93/13 turi būti išskirti niuansai atsižvelgiant į skirtingus šių teisės aktų tikslus. Taigi Sprendime *Benincasa* [23] Teisingumo Teismas nusprendė, kad siekiant nustatyti, ar asmuo veikia kaip vartotojas, „reikia remtis šio asmens pozicija konkrečioje sutartyje, palyginti su tos sutarties pobūdžiu ir tikslu, o ne su subjektyvia paties asmens padėtimi. <...> Vienas ir tas pats asmuo gali būti laikomas vartotoju, kai kalbama apie tam tikras operacijas, ir ūkio subjektu, kai kalbama apie kitas“ [24].

28. Galiausiai susiduriame su *objektyvia* ir *funkcine* sąvoka, kurios pasireiškimas priklauso nuo *vienintelio kriterijaus*: konkretaus teisinio sandorio priklausymo veiklos sritims, nesusijusioms su profesine veikla. Iš tiesų, kaip pažymėjo Rumunijos vyriausybė, direktyvoje nenustatytas jos papildomas kriterijus siekiant apibrėžti vartotojo statusą. Šiuo atveju kalbama apie nuostatą, kuri apibrėžiama *pagal situaciją*, t. y. atsižvelgiant į konkretų teisinį sandorį [25]. Todėl kai kalbama apie su asmens profesine veikla nesusijusį sandorį, iš jo negalima atimti galimybės būti vartotoju dėl jo bendrųjų žinių ar profesijos; reikia atsižvelgti išimtinai į jo padėtį, kai kalbama apie konkretų teisinį sandorį.

29. Šios išvados negalima pagrįsti *Volksbank* argumentais, grindžiamais Direktyvos 93/13 esme ir konkrečiai įvairiomis šios direktyvos preambulėje esančiomis konstatuojamosiomis dalimis [26]. Iš tiesų, remiantis sisteminiu požiūriu į Direktyvą 93/13, pažeidžiamumo ir nepalankesnės padėties sąvokos tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl informacijos lygio yra šios direktyvos egzistavimo priežastis, nes laikomasi požiūrio, kad vartotojas priverstas sutikti su pardavėjo ar tiekėjo iš anksto parengtomis sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui [27]. Tačiau šios pažeidžiamumo ir nepalankesnės padėties prielaidos, kuriomis apskritai grindžiama visa vartotojų apsaugos teisė Sąjungos lygmeniu [28], nebuvo įtrauktos į teisės aktus, kuriais reglamentuojama vartotojo sąvoka, kaip privalomos sąlygos pagal jo apibrėžtį pozityviojoje teisėje. Taigi nei vartotojo apibrėžtyje, nei jokioje kitoje Direktyvos 93/13 nuostatoje nenustatyta sąlyga, kad konkrečiu atveju vartotojo statusas gali būti įgytas tik tuo atveju, kai neturima žinių, informacijos arba jei faktiškai užimama mažiau palanki padėtis.

21 — Generalinio advokato F. G. Jacobs žodžiais tariant, „nėra vartotojo ar ne vartotojo asmens statuso; svarbu yra tai, kaip klientas veikė sudarydamas konkrečią sutartį“. Išvados byloje *Gruber* (C-464/01, EU:C:2004:529) 34 punktas.

22 — Generalinio advokato J. Mischo išvados, pateiktos byloje *Di Pinto* (C-361/89, EU:C:1990:462), 19 punktas. Šioje byloje generalinis advokatas pasiūlė, kad prekybininkai, kurie aplankomi savo namuose su tikslu parduoti jų turimus verslus, turėtų vartotojo statusą. Teisingumo Teismas nepritarė šiam siūlymui.

23 — C-269/95, EU:C:1997:337.

24 — Ten pat, 16 punktas. Darydamas išvadą Teisingumo Teismas nusprendė, kad „pareiškėjas, kuris sudarė sutartį dėl profesinės veiklos vykdymo ne dabar, o [tai padarys] ateityje, negali būti laikomas vartotoju“ (19 punktas). Generalinis advokatas išreiškė tokią pačią nuomonę ir nurodė, kad „<…> būtent nagrinėjama veikla, o ne, pabrėžiu, prieš tai buvusi asmeninė subjekto padėtis, yra veiksnys, į kurį atsižvelgiama Briuselio konvencijos 13 straipsnyje siekiant nustatyti konkretų teismų jurisdikcijos režimą dėl tam tikrų sutarčių“. Generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer išvados, pateiktos 1997 m. vasario 20 d., 49 punktas.

25 — F. Denkinger *Der Verbraucherbegriff*, De Gruyter Recht, Berlynas, 2007, p. 287 ir paskesni.

26 — Konkrečiai ketvirtoje–šeštoje, aštuntoje–dešimtoje, dvyliktoje, šešioliktoje ir dvidešimt ketvirtoje konstatuojamosios dalys.

27 — Sprendimo *Asbeek Brusse ir de Man Garabito* (C-488/11, EU:C:2013:341) 31 punktas ir Sprendimo *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349) 39 punktas ir juose nurodyta teismo praktika.

28 — Šiuo klausimu žr. 1975 m. „Europos ekonominės bendrijos preliminarią programą dėl vartotojų apsaugos ir informavimo politikos (OL C 92, p. 1) ir 1981 m. gegužės 19 d. Tarybos rezoliuciją dėl Europos ekonominės bendrijos antrosios vartotojų apsaugos ir informacijos politikos programos (OL C 133, p. 1).

30. Iš tikrųjų galimybė kiekvienu konkrečiu atveju ginčyti vartotojo statusą remiantis duomenimis, susijusiais su vartotojo patirtimi, studijomis, profesija ar net intelektu, prieštarautų Direktyvos 93/13 veiksmingumui. Konkrečiai advokatai (arba teisės studijų diplomą įgiję asmenys, taip pat kiti specialistai) neturėtų jokios apsaugos daugeliu privačių santykių atvejų. Kaip pažymi Rumunijos vyriausybė, net kai aptariamo asmens žinių lygis gali būti prilygintas paslaugų teikėjo žinių lygiui, tai neturi jokios įtakos jo derybinėms galioms, kurios lieka tokios pačios kaip ir bet kurio kito fizinio asmens, su specialistu.

31. Tiesa, byloje *Šiba* [29] Teisingumo teismas nusprendė, kad „advokatai turi aukšto lygio specialių žinių, kurių vartotojai gali neturėti“ [30]. Tačiau šie argumentai buvo pateikti kalbant apie situaciją, kai minėtas advokatas „už atlyginimą teikia teisines paslaugas asmeniniais tikslais veikiančiam fiziniam asmeniui“ ir kuris dėl to yra pardavėjas ar tiekėjas pagal Direktyvos 93/13 2 straipsnio c punktą [31].

32. Be to, dėl tokio aiškinimo, kokį siūlo *Volksbank*, vartotojo statuso neturėtų joks asmuo, kuris sutarties sudarymo momentu gautų teisinę ar kitokią specialisto pagalbą [32].

33. Taip pat Teisingumo Teismas atmetė aptariamo asmens konkrečios padėties ar žinių įtaką kitose nei Direktyvos 93/13 srityse, kai objektyvaus reikalavimo, kad veikla neturi būti susijusi su aptariamo asmens profesine sritimi, nebuvo laikomasi. Taip nutiko Direktyvos 85/577 atveju, dėl kurios Sprendime *Di pinto* įrodyta, kad kai asmuo veikia vykdydamas savo profesinę veiklą, faktinis žinių neturėjimas konkrečiu atveju nepaneigia jo, kaip specialisto, statuso [33].

34. Manau, kad vartotojo sąvoka, kaip ji suprantama pagal 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13 dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 2 straipsnio b punktą, turi būti aiškinama taip, kad ji taikoma fiziniam asmeniui, kuris verčiasi advokato profesija ir kuris su banku sudaro paskolos sutartį, nors šio advokato individualiai kontorai priklausantis pastatas pateiktas kaip hipoteka užtikrintos paskolos grąžinimo garantija pagal šią sutartį, jeigu, atsižvelgiant į visus nacionalinio teismo turimus įrodymus, yra aišku, jog šis asmuo veikė su jo profesine veikla nesusijusiais tikslais.

B – *Vartotojo sąvoka, kalbant apie dvejopos paskirties sutartis*

35. Palikdamas nuošalyje pirma išdėstytus argumentus manau, kad atsakant į šį prejudicinį klausimą vertėtų išnagrinėti „dvejopos paskirties sutartis“, nes šis klausimas, be kita ko, aiškiai susijęs su sutartimi, kurioje paskolos tikslas nebuvo nurodytas.

36. Šiuo tikslu Rumunijos vyriausybė ir Nyderlandų vyriausybė pažymėjo, kad šioje byloje nustatant, ar H. O. Costea turi vartotojo statusą, galima vadovautis Sprendimu *Gruber* [34]. Komisija savo ruožtu tiek rašytinėse pastabose, tiek per teismo posėdį nurodė, kad svarbi Direktyvos 2011/83 17 konstatuojamoji dalis. Šioje konstatuojamojoje dalyje ir Sprendime *Gruber* kalbama apie dvejopos paskirties sutartis skirtingose srityse.

29 — C-537/13, EU:C:2015:14.

30 — Ten pat, 23 punktas.

31 — Ten pat, 24 punktas.

32 — Šiuo klausimu reikia priminti, kad Teisingumo Teismas Sprendimo *Rampion ir Godard* (C-429/05, EU:C:2007:575) 65 punkte nusprendė, jog aplinkybė, kad asmeniui atstovauja advokatas, neturi jokios reikšmės 1986 m. gruodžio 22 d. Tarybos direktyvos 87/102/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su vartojimo kreditu, suderinimo (OL L 42, 1987, p. 48; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 326) 11 straipsnio 2 dalies aiškinimui, pagal kurį šią nuostatą nacionalinis teismas gali taikyti savo iniciatyva.

33 — Teisingumo Teismas nusprendė, kad „iš tikrųjų reikia pagrįstai manyti, jog pakankamai apdairus prekybininkas žino savo turto ir kiekvieno veiksmo, kurį reikia atlikti jį parduodant, vertę, todėl, jei sudaro sutartį, tai tikrai to nedaro neapsvarstęs ir netikėtai“ (Sprendimo *Di Pinto* (C-361/89, EU:C:1991:118) 18 punktas).

34 — Sprendimas *Gruber* (C-464/01, EU:C:2005:32), priimtas byloje dėl čerpių pirkimo ir fermos, kuri taip pat buvo *Gruber* šeimos namai, stogo jomis dengimo.

37. Kriterijai, kuriais vadovaujamasi nustatant, ar sutartis priskiriama prie asmeninės, ar prie profesinės srities, Sprendime *Gruber* ir Direktyvoje 2011/83 skiriasi. Kaip nurodysiu vėliau, manau, jog šiomis aplinkybėmis reikšmingas Direktyvoje 2011/83 nustatytas kriterijus.

38. Sprendime *Gruber*[35] Bendrasis Teismas buvo linkęs siaurai aiškinti vartotojo sąvoką tais atvejais, kai kalbama apie dvejopos paskirties sutartis. Aptariamame aiškinime pirmenybė teikiama menkumo kriterijui: asmuo negali remtis konkrečiomis su vartotojais susijusiomis Briuselio konvencijoje nustatytomis kompetencijos taisyklėmis, „išskyrus tuos atvejus, kai naudojimas profesiniams tikslams yra *menkas*, todėl visiškai nesvarbus esant bendram atitinkamo sandorio kontekstui, tačiau tai, kad ne profesinio naudojimo tikslas yra svarbesnis, neturi reikšmės“[36]. Be to, atsižvelgdamas į tai Teisingumo Teismas nustatė, kad įrodinėjimo našta tenka asmeniui, kuris ketina remtis konvencijos 13–15 straipsniais[37].

39. Direktyvos 2011/83 17 konstatuojamosios dalies turinys gerokai skiriasi ir joje taikomas dominuojančiu tikslu grindžiamas kriterijus: „tuo atveju, jeigu sudaroma dvigubos paskirties sutartis iš dalies asmens verslo ir iš dalies ne verslo tikslais ir jeigu atsižvelgiant į bendras sutarties sąlygas verslo tikslai nevyrauja, atitinkamas asmuo taip pat turėtų būti laikomas vartotoju“.

40. Taigi pagal Sprendime *Gruber* taikomą menkumo kriterijų sutartis gali būti priskirta prie asmeninės srities, jeigu naudojimas profesiniais tikslais yra toks menkas, kad gali būti laikomas nereikšmingu, o Direktyvoje 2011/83 priimtas labiau subalansuotas sprendimas remiantis dominuojančios paskirties kriterijumi atsižvelgiant į bendrą sutarties kontekstą.

41. Kaip per teismo posėdį nurodė Komisija, į Sprendime *Gruber* nustatytos teismų praktikos taikymą aiškinant Direktyvą 93/13 turi būti žiūrima atsargiai. Iš tiesų Teisingumo Teismo praktikoje, kurioje aiškinama vartotojo sąvoka tiek pagal Briuselio konvencijos 13 straipsnį, tiek pagal Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnį, pateikiamas siauras požiūris atsižvelgiant, be jokios abejonės, į tai, kad šios nuostatos suponuoja bendrojo kompetencijos kriterijaus, grindžiamo ieškovo gyvenamąja vieta, išimtis, todėl turi būti aiškinamos siaurai[38]. Taigi neatrodo, kad siauras vartotojo sąvokos dvejopos paskirties sutartyse aiškinimas automatiškai pagal analogiją perkeliamas į konkrečių normų, reglamentuojančių vartotojų apsaugą, kaip antai Direktyvos 93/13, sritį[39].

42. Be to, Direktyvos 2011/83 17 konstatuojamojoje dalyje išdėstytas palyginti skirtingas požiūris su Sprendimu *Gruber* yra neatsitiktinis. Iš tiesų per derybas dėl šios direktyvos Europos Parlamentas pateikė pakeitimą, kuriame aiškiai buvo siūloma keisti vartotojo sąvoką ją išplečiant taip, kad ji apimtų „visus fizinius asmenis, kurie veikia <…> su tikslu, kuris *iš esmės*, nesusijęs su jų komercine, pramonine ar gamybine veikla, amatu ar profesija“[40]. Per paskesnes derybas Europos Parlamentas sutiko palikti vartotojo apibrėžtį ir išbraukė žodžius „iš esmės“, su sąlyga, kad konstatuojamojoje dalyje, kuri skirta vartotojo apibrėžčiai išaiškinti ir kuri iš pradžių buvo grindžiama Sprendimu *Gruber*[41], žodis „menkas“ būtų pakeistas žodžiu „dominuojantis“[42].

35 — C-464/01, EU:C:2005:32.

36 — Sprendimo *Gruber* (C-464/01, EU:C:2005:32) 54 punktas. Išskirta mano.

37 — Ten pat, 46 punktas.

38 — Žr., pavyzdžiui, Sprendimo *Shearson Lehman Hutton* (C-89/91, EU:C:1993:15) 18 punktą ir Sprendimo *Gabriel* (C-96/00, EU:C:2002:436) 39 punktą.

39 — Dėl šios diskusijos žr. N. Reich, H.-W. Micklitz, P. Rott ir K. Tonner *European Consumer Law*, 2-asis leidimas, *Intersentia*, 2014 m., p. 53.

40 — 2011 m. vasario 22 d. Pranešimas dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl vartotojų teisių, Vidaus rinkos ir vartotojų apsaugos komitetas, A7-0038/2011, p. 36. Išskirta mano.

41 — 2011 m. gegužės 20 d. Tarybos dokumentas 10481/11, p. 3.

42 — 2011 m. birželio 8 d. Tarybos dokumentas 11218/11, p. 5.

43. Galiausiai atsižvelgdamas tiek į skirtingas funkcijas, kurias vartotojo sąvoka atlieka įvairiuose norminiuose aktuose, tiek į konstatavimą, kuris kyla iš parengiamųjų darbų, manau, kad Direktyvos 2001/83 17 konstatuojamojoje dalyje įtvirtintas dominuojančio tikslo kriterijus atsižvelgiant į bendrą sutarties kontekstą.

44. Kiek tai susiję su šia byla, esu linkęs, kaip Rumunijos vyriausybė ir Komisija, manyti, kad vadovavimasis Direktyvos 2011/83 17 konstatuojamojoje dalyje pateiktu išaiškinimu aiškinant vartotojo sąvoką taip pat turi būti taikomas, kiek tai susiję su Direktyva 93/13. Iš tiesų tokia išvada pagrįsta tuo, kad šių dviejų teisės aktų tikslas yra bendras ir kad juos sieja tiesioginis ryšys. Taigi Direktyva 2011/83 yra teisės aktas, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 93/13[43]. Be to, abiejuose teisės aktuose vartotojo sąvoka išdėstyta beveik taip pat, o vienintelis skirtumas yra tai, kad Direktyvoje 93/13 kalbama tik apie „profesinę veiklą“, o Direktyvoje 2011/83 daroma nuoroda į „komercinę, pramoninę ar gamybinę veiklą, amatą ar profesiją“.

45. Tačiau siekiant išsiaiškinti, ar asmuo gali būti laikomas vartotoju pagal Direktyvą 93/13 tokiomis aplinkybėmis, kai yra požymių, rodančių, kad nagrinėjama sutartimi siekiama dvejopo tikslo, bet nėra visiškai aišku, kad ši sutartis buvo sudaryta arba profesiniais, arba asmeniniais tikslais, dominuojančio tikslo kriterijus suteikia galimybę išnagrinėjus visas su nagrinėjama sutartimi susijusias aplinkybes, nepaisant visiškai kiekybinio kriterijaus[44], ir įvertinus objektyvius nacionalinio teismo turimus įrodymus, nustatyti profesinių ar neprofesinių tikslų dominavimą konkrečioje sutartyje.

46. Nors Komisija ir H. O. Costea per teismo posėdį nurodė, kad nacionalinio teismo pateiktame faktinių aplinkybių aprašyme nepateikta jokių duomenų, kuriais remiantis būtų galima teigti, jog tai yra dvejopos paskirties sutartis, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išsiaiškinti faktinę paskolos paskirtį remdamasis turimais įrodymais, tarp kurių neabejotinai yra pačioje sutartyje numatytos specifikacijos, kurių turinys galėtų pagrįsti prezumpciją, kad tai yra asmeniniams tikslams skirta paskola.

47. Taigi manau, kad tuo atveju, jei nacionalinis teismas nuspręstų, kad nėra visiškai aišku, jog sutartis buvo sudaryta išimtinai arba asmeniniais, arba profesiniais tikslais, aptariamas kontrahentas turi būti laikomas vartotoju, jei, atsižvelgiant į visas aplinkybes ir teismo turimų objektyvių įrodymų, kuriuos tas teismas turi išnagrinėti, vertinimą ir į bendrą sutarties kontekstą, profesinis tikslas nedominuoja.

C – *Pagrindinės ir papildomos sutarties ryšys*

48. Galiausiai reikia išspręsti klausimą dėl galimos įtakos, kurią H. O. Costea, kaip vartotojo, statuso kvalifikavimui gali turėti aplinkybė, kad pagrindinė paskolos sutartis buvo užtikrinta pastatu, skirtu skolininko profesinei veiklai.

49. Šiuo klausimu Rumunijos vyriausybės ir Komisijos pastabose teigiama, kad garantijos sutartis neturi jokios įtakos pagrindinei sutarčiai. Šiose pastabose ir per teismo posėdį H. O. Costea pateiktose pastabose teigiama, kad individuali advokato kontora *Costea Ovidiu* yra trečioji šalis paskolos sutarties atžvilgiu, ir nurodoma, kad vien tai, jog šiai kontorai priklausantis pastatas yra paskolos sutarties garantija, nereiškia, kad ši kontora tapo paskolos sutarties šalimi.

43 — Direktyva 2011/83 pakeičia direktyvas 85/577 ir 9/7 bei iš dalies keičia direktyvas 93/13 ir 1999/44. Kiek tai susiję su Direktyva 93/13, Komisijos pasiūlyme (COM (2008) 614 final) buvo numatyta visiškai panaikinti šią direktyvą ir ją integruoti į naują direktyvą, tačiau galiausiai Direktyvos 2011/83 32 straipsniu į Direktyvą 93/13 buvo įtrauktas naujas 8a straipsnis dėl griežtesnių nuostatų, kurias valstybės narės gali priimti siekdamos apsaugoti vartotojus.

44 — Dominuojančio tikslo kriterijus neabejotinai sukelia tam tikrų sunkumų taikomas praktiškai. Šiuo klausimu žr. L. D. Loacker „Verbraucherverträge mit gemischter Zwecksetzung“, *Juristenzeitung* 68, 2013, p. 234–242.

50. Kaip nurodyta ir Teisingumo Teismui pateiktose pastabose, laikausi nuomonės, kad egzistuoja du teisiniai ryšiai: viena vertus – H. O. Costea, kaip fizinį asmenį (skolininką), su banku siejantis ryšys, kita vertus – individualią advokato kontorą *Costea Ovidiu*, kaip hipoteka užtikrintos paskolos grąžinimo garantą, ir banką siejantis ryšys. Abu teisiniai ryšiai turi būti vertinami atskirai, kad antrasis, kuris, be to, yra papildomas, nebūtų laikomas turinčiu reikšmės pirmojo pobūdžiui.

51. Šiuo klausimu Teisingumo Teismo praktikoje yra keli pavyzdžiai, kuriuose kalbama apie ryšį tarp sutarčių, kurios gali būti laikomos papildomomis, ir atitinkamų jų pagrindinių sutarčių tiek pagal Direktyvą 85/577, tiek pagal Reglamentą Nr. 44/2001. Kiek tai susiję su pirmąja minėta direktyva, Sprendime *Dietzinger*[45] Teisingumo Teismas nusprendė, kad, atsižvelgiant į sutarčių dėl garantijos papildomąjį pobūdį, Direktyvos 85/577 2 straipsnio 1 dalies pirma įtrauka, kurioje pateikta vartotojo apibrėžtis, „turi būti aiškinama taip, kad fizinio asmens, kuris veikia ne profesinės veiklos tikslais, sudaryta sutartis dėl garantijos nepatenka į direktyvos taikymo sritį, jei ta sutartimi garantuojamas paskolos, dėl kurios sutartį sudarė kitas asmuo, tačiau savo ruožtu veikiantis profesinės veiklos tikslais, grąžinimas“[46]. Teisingumo Teismas išreiškė tokią pačią nuomonę aiškindamas Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalį ir Sprendime *Česká spořitelna*[47] nuspręsdamas, kad ta dalis „turi būti aiškinama taip, kad fizinis asmuo, kurį su tam tikra bendrove sieja glaudūs profesiniai ryšiai, pavyzdžiui, tai, kad jis yra tos bendrovės direktorius arba turi didžiąją jos akcinio kapitalo dalį, negali būti pripažintas vartotoju, kaip tai suprantama pagal tą nuostatą, kai jis laiduoja pagal paprastąjį vekselį, išduotą siekiant užtikrinti prievolių, tenkančių šiai bendrovei pagal kredito sutartį, įvykdymą“[48].

52. Vis dėlto šioje byloje susiklostė atvirkštinė situacija. Iš tikrųjų galimas profesinis aspektas gali būti susijęs tik su papildoma sutartimi, nes H. O. Costea garantijos sutartį sudarė kaip savo individualios advokato kontoros teisinis atstovas. Todėl, priešingai nei bylose *Dietzinger* ir *Česká spořitelna*, šioje byloje nereikia taikyti principo *accessorium sequitur principale*, nes papildomos sutarties pasekmių likimas turi būti toks pats kaip ir pagrindinės sutarties pasekmių, tačiau kiekvieną iš šių teisinių ryšių reikia įvertinti atskirai, kad būtų galima nustatyti skirtingas funkcijas, kurias tas asmuo atlieka. Iš tikrųjų šioje byloje svarbiausia yra ne įrodyti, kad H. O. Costea turi teisinio atstovo statusą, kai kalbama apie garantijos sutartį, kaip papildomą sutartį, o išsiaiškinti, kokia padėtis yra kalbant apie paskolos sutartį, kuri yra pagrindinė sutartis.

53. Taigi faktas, kad H. O. Costea pasirašė garantijos sutartį kaip advokato kontoros atstovas, neturi jokių neigiamų pasekmių H. O. Costea, kaip vartotojo, statusui, kiek tai susiję su pagrindine sutartimi. Atvirkščiai, atsižvelgiant į minėtą teismų praktiką, galbūt net būtų galima teigti, kad papildomai garantijos sutarčiai įtaką darė pagrindinė sutartis[49].

54. Dėl visų išdėstytų priežasčių manau, kad vaidmuo, kurį fizinis asmuo, kaip savo individualios advokato kontoros teisinis atstovas, atliko sudarydamas papildomą garantijos sutartį, neturi jokios įtakos vartotojo statusui, kiek tai susiję su pagrindine paskolos sutartimi.

45 — C-45/96, EU:C:1998:111.

46 — Ten pat, 23 punktas. Vis dėlto principo *accessorium sequitur principale* taikymas nebuvo įvertintas kaip pakankamas, kad būtų galima nuspręsti, jog į Direktyvos 87/102 taikymo sritį patenka garantijos sutartis, sudaryta garantuojant paskolos grąžinimą, kai nei garantas, nei paskolos gavėjas neveikė profesinės veiklos tikslais. Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Berliner Kindl Brauerei* (C-208/98, EU:C:2000:152).

47 — C-419/11, EU:C:2013:165.

48 — Ten pat, 40 punktas.

49 — Vis dėlto papildomumo kriterijus, kaip elementas, kuriuo remiantis galima apibrėžti Sąjungos teisės taikymą, turi savo ribas. Šiuo klausimu žr. generalinio advokato P. Léger išvados, pateiktos byloje *Berliner Kindl Brauerei* (C-208/98, EU:C:1999:537), 65 punktą.

V – **Išvada**

55. Atsižvelgdamas į visus išdėstytus argumentus, Teisingumo Teismui siūlau į *Judecătoria Oradea* pateiktą prejudicinį klausimą atsakyti taip:

„1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 2 straipsnio b punkte pateikiama vartotojo sąvoka turi būti aiškinama taip, kad ji taikoma advokato profesija besiverčiančiam fiziniam asmeniui, kuris su banku sudaro paskolos sutartį ir joje nurodo, kad to fizinio asmens individualiai advokato kontorai priklausantis pastatas yra hipoteka užtikrintos paskolos grąžinimo garantija, jeigu, atsižvelgiant į nacionalinio teismo turimus įrodymus, paaiškėja, jog šis asmuo neveikė su jo profesine veikla susijusiais tikslais.

Jeigu nacionalinis teismas nuspręstų, kad nėra visiškai aišku, kad sutartis buvo sudaryta išskirtinai arba asmeniniais, arba profesiniais tikslais, aptariamas kontrahentas turėtų būti laikomas vartotoju, jeigu, atsižvelgiant į visas aplinkybes ir nacionalinio teismo turimų įrodymų, kuriuos jis turi išnagrinėti, vertinimą ir į bendrą sutarties kontekstą, profesinės veiklos tikslas nedominuoja.

Fizinio asmens, kaip savo individualios advokato kontoros teisinio atstovo, vaidmuo sudarant papildomą garantijos sutartį neturi jokios įtakos jo, kaip vartotojo, statusui, kiek tai susiję su pagrindine paskolos sutartimi.“